
Avyakta Upanishad

అవ్యక్తోపనిషత్

Document Information

Text title : Avyakta Upanishad

File name : avyakta.itx

Category : upanishhat

Location : doc_upanishhat

Author : Vedic tradition

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : Sunder Hattangadi

Description-comments : 68 / 108; Sama Veda - Vaishnava upanishad

Latest update : July 27, 2000

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

September 16, 2023

sanskritdocuments.org

అవ్యక్తోపనిషత్

(అవ్యక్తస్వసంహోపనిషత్)

(సామవేదీయా)

స్వాజ్ఞానాసురరాడ్గాసస్వజ్ఞాననరకేసరీ ।

ప్రతియోగినినిర్ముక్తం బ్రహ్మమాత్రం కరోతు మామ్ ॥

ఓం ఆప్యాయన్తు మమాజ్ఞాని వాక్పాణశ్చక్షుః శ్రోత్రమథో

బలమిన్ద్రియాణి చ ॥ సర్వాణి సర్వం బ్రహ్మోపనిషదం మాహం

బ్రహ్మ నిరాకుర్యాం మా మా బ్రహ్మ నిరాకరోదనిరాకరణ-

మస్తస్విరాకరణం మేన్తు తదాత్మని నిరతే య ఉపనిషత్సు ధర్మానే

మయి సన్తు తే మయి సన్తు ॥

ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

(స్వప్నేః పురా నిర్విశేషబ్రహ్మస్థితిః)

హరిః ఓం । పురా కిలేదం న కిజ్ఞున్నాసీన్న ద్యౌర్నాన్తరిక్షం

న పృథివీ కేవలం జ్యోతీరూపమనాద్యనస్తమనణ్యస్థూలరూపమరూపం

రూపవదవిజ్ఞేయం జ్ఞానరూపమానన్దమయమాసీత్ ।

(పరమేష్ఠిప్రాదుభవిః)

తదనన్యత్తద్వేదాభూద్ధరితమేకం రక్తమపరమ్ ।

తత్ర యద్దక్షం తత్పుంసో రూపమభూత్ । యద్ధరితం తన్నాయాయాః ।

తౌ సమగవృతః । తయోర్విర్యమేవమనన్దత్ । తదవర్ధత ।

తదణ్ణమభూదైమమ్ । తత్పరిణమమానమభూత్ । తతః

పరమేష్ఠీ వ్యజాయత ।

(పరమేష్ఠినః స్వకృత్యజ్ఞానాసా)

సోఽభిజ్ఞానత కిం మే కులం కిం మే

కృత్యమితి । తం హ వాగదృశ్యమానాభ్యువాచ భోభో ప్రజాపతే

త్వమవ్యక్తైదుత్పన్నోఽసి వ్యక్తం తే కృత్యమితి । కిమవ్యక్తం
 యస్మాదహమాసిషమ్ । కిం తదవ్యక్తం యన్మే కృత్యమితి ।
 సాబ్రవిదవిజ్ఞేయం హి తత్సౌమ్య తేజః । యదవిజ్ఞేయం తదవ్యక్తమ్ ।
 తచ్చేజ్జిజ్ఞాససి మావగచ్ఛతి । స హోవాచ కైషా త్వం
 బ్రహ్మవాగ్యదసి శంసాత్మానమితి । సా త్వబ్రవీత్తపసా మాం
 విజ్ఞానస్వేతి । స హ సహస్రం సమా బ్రహ్మచర్యమధ్యువాసాధ్యువాస ॥ ౧॥

ద్వితీయః ఖణ్డః

(పరమేష్ఠినః ఆనుష్ఠభీవిద్యాదర్శనమ్)

అథాపశ్యద్భవమానుష్ఠభీం పరమాం విద్యాం
 యస్యాన్యన్యస్యే మత్రాః । యత్ర బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠితమ్ ।
 విశ్వేదేవాః ప్రతిష్ఠితాః । యస్తాం న వేద కిమన్యైర్వేదైః
 కరిష్యతి ।

(ఆనుష్ఠభీవిద్యయా నృసింహదర్శనమ్)

తాం విదిత్వా స చ రక్తం జిజ్ఞాసయామాస ।
 తామేవమనూచానాం గాయన్నాసిష్ఠ । సహస్రం సమా
 ఆద్యన్తనిహితోఽకారేణ పదాన్యగాయత్ । సహస్రం
 సమాస్తథైవాక్షరశః । తతోఽపశ్యజ్ఞోఽతిర్మయం
 శ్రియాలిక్గితం సుపర్ణరథం శేషఫణాచ్ఛదితమాలిం
 మృగముఖం నరవపుషం శశిసూర్యహవ్యవాహనాత్మకనయనత్రయమ్ ।

(నృసింహస్తుతిః)

తతః ప్రజాపతిః ప్రణిపపాత నమోనమ ఇతి । తథైవర్పాథ తమస్తౌత్ ।
 ఉగ్రమిత్యాహ ఉగ్రః ఖలు వా ఏష మృగరూపత్వాత్ । వీరమిత్యాహ
 వీరో వా ఏష వీర్యవత్త్వాత్ । మహావిష్ణుమిత్యాహ మహతాం వా ఆయం
 మహాన్రోదసి వ్యాప్య స్థితః । జ్వలన్తమిత్యాహ జ్వలన్నివ ఖల్వసావస్థితః ।
 సర్వతోమఖమిత్యాహ సర్వతః ఖల్వయం ముఖవాన్విశ్వరూపత్వాత్ ।
 నృసింహమిత్యాహ యథా యజురేవైతత్ । భీషణమిత్యాహ భీషా వా
 అస్మాదాదిత్య ఉదేతి భీతశ్చన్ద్రమా భీతో వాయుర్వాతి భీతోఽగ్నిర్దహతి
 భీతః పర్జన్యో వర్షతి । భద్రమిత్యాహ భద్రః ఖల్వయం శ్రియా జుష్టః ।
 మృత్యోర్మృత్యుమిత్యాహ మృత్యోర్వా ఆయం మృత్యురమృతత్వం ప్రజానామన్నాదానామ్
 ।

నమామీత్యాహ యథా యజరేవైతత్ | అహమిత్యాహ యథా యజరేవైతత్ || ౨||

(ఉగ్రం వీరం మహావిష్ణుం జ్వలన్తం సర్వతేజసమ్ |
సృసింహం భీషణం భద్రం మృత్యుమృత్యుం నమామ్యహమ్ ||)

తృతీయ ఖణ్డః

(వ్యక్తస్వరూపమ్)

అథ భగవాన్స్తమబ్రవీత్ప్రజాపతే ప్రీతోఽహం కిం తవేప్పితం
తదాశంసేతి | స హోవాచ భగవన్నవ్యక్తాదుత్పన్నోఽస్మి
వ్యక్తం మమ కృత్యమితి పురాశ్రావి | తత్రావ్యక్తం భవానిత్యజ్ఞాయ
వ్యక్తం మే కథయేతి | వ్యక్తం వై విశ్వం చరాచరాత్మకమ్ |
యద్వ్యజ్యతే తద్వ్యక్తస్య వ్యక్తత్వమితి |

(జగత్సృష్ట్యపాయో ధ్యానయజ్ఞః)

స హోవాచ న శక్నోమి జగత్సృష్టముపాయం మే కథయేతి |
తమువాచ పురుషః ప్రజాపతే శృణు
సృష్టేరుపాయం పరమం యం విదిత్వా సర్వం జ్ఞాస్యసి |
సర్వత్ర శక్యసి సర్వం కరిష్యసి | మయ్యగ్నౌ స్వాత్మానం
హవిర్ధ్యాయేత్తయైవానుష్ఠభర్చా | ధ్యానయజ్ఞోఽయమేవ |

(ధ్యానయజ్ఞమహిమా)

ఏతద్వై మహోపనిషద్దేవానాం గుహ్యమ్ | న హ వా ఏతస్య సామ్నా
నర్చా న యజషార్థో ను విద్యతే | య ఇమా వేద స సర్వాన్కామానవాప్య
సర్వాన్లోకాజ్ఞాత్వా మామేవాభ్యుపైతి న స పునరావర్తతే య ఏవం వేదేతి || ౩||

చతుర్థః ఖణ్డః

(ధ్యానయజ్ఞేన పరమేష్ఠినః సర్వజ్ఞత్వాదిలాభః)

ప్రజాపతిస్తం యజ్ఞాయం వసీయాంసమాత్మానం మన్యమానో
మనోయజ్ఞేనేజే | సప్రణవయా తయైవర్చా హవిర్ధ్యాత్వాత్మాన-
మాత్మన్యగ్నౌ జహుయాత్ | సర్వమజానాత్సర్వత్రాశకత్సర్వమకరోత్ |

(అన్యస్యాపి ధ్యానయజ్ఞేన సర్వజ్ఞత్వాదిలాభః)

య ఏవం విద్వానిమం ధ్యానయజ్ఞమనుతిష్ఠేత్స సర్వజ్ఞోఽనన్తశక్తిః
సర్వకర్తా భవతి | స సర్వాన్లోకాజ్ఞాత్వా బ్రహ్మ పరం ప్రాప్నోతి || ౪||

పంచమః ఖణ్డః

ఈ(లోకత్రయాదిస్సృష్టిః)

అథ ప్రజాపతిర్లోకాన్నిసృక్షమాణస్తస్యా ఏవ విద్యాయా యాని
త్రింశదక్షరాణి తేభ్యస్త్రీల్లోకాన్ । అథ ద్వే ద్వే ఆక్షరే
తాభ్యాముభయతో దధార । తస్యా ఏవరోచ్చ ద్వాత్రింశద్భిరక్షరై-
స్తాన్దేవాన్నిర్మమే । సర్వైరేవ స ఇన్ద్రోఽభవత్ । తస్మాద్ద్విన్ద్రో
దేవానామధికోఽభవత్ । య ఏవం వేద సమానానామధికో భవేత్ ।

(వసురుద్రాదిత్యస్సృష్టిః)

తస్యా ఏకాదశభిః పాదైరేకాదశ రుద్రాన్నిర్మమే । తస్యా
ఏకాదశభిరేకాదశాదిత్యాన్నిర్మమే । సర్వైరేవ స విష్ణురభవత్ ।
తస్మాద్ద్విష్ణురాదిత్యానామధికోఽభవత్ । య ఏవం వేద సమానానామధికో
భవేత్ । స చతుర్భిశ్చతుర్భిరక్షరైరక్షా వసూనజనయత్ ।
స తస్యా ఆద్వైర్ద్వాదశభిరక్షరైర్బ్రాహ్మణమజనయత్ ।
దశభిరక్షభిర్బ్రహ్మత్రే । తస్మాద్బ్రాహ్మణో ముఖ్యో భవతి ।
ఏవం తస్మత్ఖ్యో భవతి య ఏవం వేద ।
తూష్టిం శూద్రమజనయత్తస్మాచ్ఛూద్రో నిర్విద్యోఽభవత్ ।

(అహోరాత్రస్సృష్టిః)

స వేదం ఇవా న నక్తమాసీదవ్యావృతమ్ ।
స ప్రజాపతిరానుష్టుభాభ్యామర్ధరాచభ్యామహోరాత్రావకల్పయత్ ।

(వేదఛన్దస్సృష్టిః)

తతో వ్యైచ్ఛత్ వ్యేవాస్మా ఉచ్ఛతి । అథో తమ ఏవాపహతే ।
ఋగ్వేదమస్యా ఆద్యాత్పాదాదకల్పయత్ । యజుర్ద్వితీయాత్ ।
సామ తృతీయాత్ । అథర్వాఙ్గిరసశ్చతుర్థాత్ యదష్టాక్షరపదా
తేన గాయత్రీ । యదేకాదశపదా తేన త్రిష్టుప్ ।
యచ్ఛతుష్పదా తేన జగతీ యద్ద్వాత్రింశదక్షరా తేనానుష్టుప్ ।
సా వా ఏషా సర్వాణి ఛన్దాంసి । య ఇమాం సర్వాణి ఛన్దాంసి వేద ।
సర్వం జగదానుష్టుభ ఏవోత్పన్నమనుష్టుప్ప్రతిష్ఠితం
ప్రతిష్ఠతి యశ్చైవం వేద ॥ ౫॥

షష్ఠః ఖణ్డః

(స్త్రీపురుషమిథునస్పృష్టిః)

అథ యదా ప్రజాః సృష్టా న జాయన్తే ప్రజాపతిః కథం
 న్విమాః ప్రజాః సృజేయమితి చింతయన్నుగ్రమితిమామృచం
 గాతుముపాక్రామత్ | తతః ప్రథమపాదాదుగ్రూపో దేవః
 ప్రాదురభూత్ ఏకః శ్యామః పురతో రక్షః పినాకీ స్త్రీపుంసరూపస్తం
 విభజ్య స్త్రీషు తస్య స్త్రీరూపం పుంసి చ పుంరూపం వ్యధాత్ |
 ఉభాభ్యానంశాభ్యాం సర్వమాదిష్టః | తతః ప్రజాః ప్రజాయన్తే |
 య ఏవం వేద ప్రజాపతేః సోఽపి త్ర్యమ్బక ఇమామృచముద్గాయ-
 న్నుద్గ్రాధితటటకలాపః ప్రత్యో అగ్ణ్యోతిష్యాత్మన్యేవ రన్తారమితి |

(ఇన్ద్రాఖ్యాయీకా)

ఇన్ద్రో వై కిల దేవానామనుజావర ఆసీత్ | తం ప్రజాపతిరబ్రవీద్గచ్ఛ
 దేవానామధిపతిర్భవేతి | సోఽగచ్ఛత్ | తం దేవా ఉచురనుజావరోఽసి
 త్వమస్మాకం కుతస్త్యాధిపత్యమితి | స ప్రజాపతిమభ్యేతోవ్యవచైవం
 దేవా ఉచురనుజావరస్య కుతస్తవాధిపత్యమితి | తం ప్రజాపతిరిన్ద్రం
 త్రికలశైరమృతపూరైరానుష్టుభాభిమన్త్రితైరభిషిచ్య తం
 సుదర్శనేన దక్షిణతో రరక్ష పాఞ్చజన్యేన వామతో ద్వయేనైవ
 సురక్షితోఽభవత్ | రౌక్మే ఫలకే సూర్యవర్చసి మన్తమానుష్టుభం
 విన్యస్య తదస్య కణ్ఠే ప్రత్యముఞ్చత్ | తతః సుదుర్నిరీక్షోఽభవత్ |
 తస్మై విద్యామానుష్టుభీం ప్రాదాత్ | తతో దేవాస్తమాధిపత్యాయానుమేనిరే |
 స స్వరాడభూత్ | య ఏవం వేద స్వరాడ్ భవేత్ | సోఽమన్యత పృథివీమపి
 కథమపాం జయేయమితి | స ప్రజాపతిముపాధావత్ |
 తస్మాత్ప్రజాపతిః కమరాకారమిన్ద్రనాగభుజగేన్ద్రాధారం
 భద్రాసనం ప్రాదాత్ | స పృథివీమభ్యజయత్ | తతః స
 ఉభయోర్లోకయోరధిపతిరభూత్ | య ఏవం వేదోభయోర్లోకయోరధిపతిర్భవతి |
 స పృథివీం జయతి |

(పరమాత్మప్రతిష్ఠాసాధనమ్)

యో వా అప్రతిష్ఠితం శిథిలం భ్రాతృవేభ్యో
 వసీయాన్భవతి యశ్చైవం వేద యశ్చైవం వేద || ౬ ||

సప్తమః ఖణ్డః

(ఏతద్విద్యాఽధ్యయనఫలమ్)

య ఇమాం విద్యామధీతే స సర్వాన్వేదానధీతే । స సర్వైః క్రతుభిర్యజతే ।
 స సర్వతీర్థేషు స్నాతి । స మహాపాతకోపపాతకైః ప్రముచ్యతే । స
 బ్రహ్మవర్చసం మహదాప్నుయాత్ । ఆబ్రహ్మణః పూర్వానాకల్పాఽశ్చోత్తరాంశ్చ
 వంశాన్పునీతే । నైనమపస్మారాదయో రోగా ఆదిధేయుః । సయజ్ఞాః
 సప్రేతపిశాచా ఆప్యేనం స్పృష్ట్యా దృష్ట్యా శ్రుత్వా వా
 పాపినః పుణ్యాంల్లోకానవాప్నుయుః । చిన్తితమాత్రాదస్య సర్వేఽర్థాః
 సిద్ధ్యేయుః । పితరమివైనం సర్వే మన్యన్తే । రాజానశ్చాస్యాదేశకారిణో
 భవన్తి । న చాచార్యవ్యతిరిక్తం శ్రేయాంసం దృష్ట్యా నమస్కుర్యాత్ ।
 న చాస్మాదుపావరోహాత్ । జీవన్ముక్తశ్చ భవతి । దేహాన్తే తమసః పరం
 ధామ ప్రాప్నుయాత్ । యత్ర విరాణ్ నృసింహోఽవభాసతే తత్ర ఖిలూపాసతే ।
 తత్స్వరూపధ్యానపరా మునయ ఆకల్పాన్తే తస్మిన్నేవాత్మని లీయన్తే । న చ
 పునరావర్తన్తే ।

(ఏతద్విద్యాసమ్పూదానవిధిః)

న చేమాం విద్యామశ్రద్ధధానాయ బ్రూయాన్నాసూయావతే
 నానూచానాయ నావిష్ణుభక్తాయ నాన్మతినే నాతపసే నాదాన్తాయ
 నాశాన్తాయ నాదీక్షితాయ నాధర్మశీలాయ న హింసకాయ నాబ్రహ్మచారిణ
 ఇత్యేషోపనిషత్ ॥

ఓం ఆప్యాయన్తు మమాఙ్గాని వాక్పాణశ్చక్షుః శ్రోత్రమథో
 బలమిన్ద్రియాణి చ ॥ సర్వాణి సర్వం బ్రహ్మోపనిషదం మాహం
 బ్రహ్మ నిరాకుర్యాం మా మా బ్రహ్మ నిరాకరోదనిరాకరణ-
 మస్త్వనిరాకరణం మేన్తు తదాత్మని నిరతే య ఉపనిషత్సు ధర్మాన్తే
 మయి సన్తు తే మయి సన్తు ॥

ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

హరిః ఓం తత్సత్ ॥

ఇత్యవ్యక్తోపనిషత్సమాప్తా ॥

Avyakta Upanishad

pdf was typeset on September 16, 2023

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

